

stami — tych „zgromadzeń”. Spotkania nadawały sens życiu małych środowisk. Pielęgnowano tradycję, obyczaje, wierzenia, budzono nadzieję. Początkowo tylko w Polsce, z czasem — także poza jej granicami<sup>124</sup>.

Celowe i świadome działania w przestrzeni miały na celu szerzenie idei kulturowego dziedzictwa/doświadczenia, integrację z przestrzenią i ludźmi reprezentującymi lokalne środowisko, zachęcanie do poznawania zwyczajów ludowych i rozumienia ludzi odmiennych wyznań: prawosławnego, katolickiego, grekokatolickiego, judeochrześcijańskiego.

Rozszerzanie granic/przestrzeni działalności Stowarzyszenia sprawiło, że konieczna stała się realizacja zadań/projektów dotyczących nie tylko przestrzeni lokalnej, ale także tej szerszej, obejmującej obszar wielokulturowy, który cechuje się różnicami kulturowymi warunkującymi jakość życia, relacje społeczne między ludźmi o odmiennym pochodzeniu, religii, kulturze. Realizowane projekty zorientowane były na wypracowanie wspólnej perspektywy dialogu. Nie bez racji Udalska zauważa, że Staniewski z teatru pragnie uczynić „inwokację do całego świata, nasłuchiwanie, jak świat odpowie, i inspirowanie się tymi odpowiedziami”<sup>125</sup>.

Do antropologii i źródeł życia nawiązuje Teatr Wiejski Węgajty, usytuowany w podolsztyńskiej kolonii wsi Węgajty. Teatr założyła w 1986 roku grupa osób przybyłych do Węgajt z różnych miast Polski i Niemiec. Zasadniczą cechą zespołu było nowe spojrzenie na tradycję — z jednej strony demaskatorskie, z drugiej — ujawniające tradycję wielokulturową środowiska. Początkowo działania twórców skupiały się na rewitalizacji życia publicznego. Teatr Węgajty to zespół wędrujący, poszukujący „inspiracji w obrzędach bożonarodzeniowych i wielkanocnych, w muzyce ludowej, huculskiej i żydowskiej, w średniowiecznych śpiewach liturgicznych. Swoim istnieniem utwierdza potrzebę teatru żywego, reagującego na podstawowe problemy egzystencjalne człowieka, teatru świadomie wpisującego się w nurt ezoteryczny polskiego romantyzmu”<sup>126</sup>. Teatr przedstawia tradycyjne spektakle oparte na pracach badawczych z zakresu teatru obrzędowego i pieśni ludowej krajów słowiańskich i Bałkanów. Zamysłem zasadniczym twórców jest ukazanie obrzędowości i ludowej tradycji.

---

<sup>124</sup> K. BRAUN: *Teatr polski...*, s. 167.

<sup>125</sup> E. UDALSKA: *Teatr polski...*, s. 32.

<sup>126</sup> Ibidem.

Teatr przez lata wypracował oryginalne środki teatralne, tworząc nowy „wiejski” nurt w polskim teatrze. Okres transformacji ujawnił nowe wyzwania, w których konsekwencji w zespole wyodrębniły się dwa nurty: Schola pod kierunkiem Wolfganga Niklasa, pracująca nad rekonstrukcją dramatu liturgicznego, oraz Projekt Terenowy pod kierunkiem Wacława Sobaszka, adaptujący formy obrzędowe na potrzeby sceniczne.

Spektakle teatralne prezentowane są najczęściej w przestrzeniach lokalnego środowiska i regionu. Zespół równie aktywnie uczestniczy w festiwalach teatralnych w Polsce i za granicą. Sięganie do tradycji, zwłaszcza ludności obszarów wiejskich, próba nie tylko jej prezentacji i zachowania dla przyszłych pokoleń, ale nade wszystko zamysł logicznego odczytania przesłania/komunikatu i „przeniesienia” wartości treści do współczesności wielokulturowej – oto nadrzędne zadania, które skutecznie wypełniają twórcy zespołu.

Teatr Wiejski Węgajty z powodzeniem aranżuje życie na pograniczu – jak określa to Edwin Bendyk – na styku granic, narodów i obyczajów kwitnie kultura, która zmienia rzeczywistość i przywraca jej dawny blask.

W zaaranżowanej w wiejskiej stodole scenerii teatralnej w 2012 roku rozpoczął się kolejny, 10. Festiwal Wioska Teatralna. Festiwal zainaugurowano spektaklem *Jestem* opowiadającym o kobiecej tożsamości. Doskonale zagrany, powstały na kanwie literatury Mirona Białoszewskiego i Rafała Wojaczka, po raz kolejny udowodnił, że „prawdziwa sztuka może dziać się wszędzie. To nie kwestia miejsca, lecz etosu”<sup>127</sup>. Swoistą kontynuacją wspomnianego spektaklu był performans *Męska podróż na południe*, odnoszący się do męskiej tożsamości. Spektakle kreują pełną emocji dyskusję, tym samym wioska staje się letnim uniwersytetem podejmującym najważniejsze problemy współczesności, stodoła zmienia się w agorę, a dla uczestników z Polski, Niemiec, Izraela, Tajwanu, Albanii Węgajty stają się centrum świata.

Innym przykładem artystyczno-społecznej aktywności lokalnej społeczności realizującej dialog społeczny jest Krasnogruda. Ta niewielka wieś w okolicach Sejn jest dziś siedzibą Międzynarodowego Centrum Dialogu, które zainaugurowało swą działalność 30 czerwca 2011 roku, uświetnioną przez Zygmunta Baumana, Antoniego Miłosa, Adama Zagajewskiego oraz prezydenta Polski i przedstawicieli rządu Litwy.

---

<sup>127</sup> E. BENDYK: *Życie na pograniczu*. „Polityka” 2012, nr 35, s. 72.